

Liever verder verduurzamen dan uitbreiden

Als deelnemers aan de projecten Koeien & Kansen en Netwerk Praktijkbedrijven experimenteren Geert en Dineke Stevens uit Holten met toekomstige uitdagingen. Het doel is om zo veel mogelijk praktijkervaringen terug te koppelen. ‘We moeten daarbij vooruitlopen, maar wel bereikbaar blijven voor de rest van de boeren.’

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Precies op het moment dat Nederland een van de natste voorjaren beleeft in een decennium, wordt bij Geert (42) en Dineke (38) Stevens de laatste hand gelegd aan een gloednieuwe infrastructuur voor beregenen. Door middel van een uitgebreid buizennetwerk is bijna 42 hectare kunstmatig van water te voorzien. Maar geen ronkende motor als de droogte weer eens toeslaat in Holten, de melkveehouders hebben als een van de eersten voor een geheel elektrische installatie gekozen. ‘We hebben de laatste decennia niet beregend, omdat het naar mijn mening financieel op gras niet uitkan. Maar na drie droge jaren ging de gemoedstoestand van de boer er flink onder lijden’, vertelt Geert Stevens met een glimlach. ‘We moesten meer voer aankopen door de droogte en daarnaast ging de kwaliteit van de grasmat ook verder achteruit en daalde ons percentage eiwit van eigen land. Daarom hebben we besloten toch te investeren in beregenen.’

Omdat er op het bedrijf nog helemaal geen voorzieningen waren voor beregenen, hadden de melkveehouders maximale keuzevrijheid. Ze besloten een innovatieve keuze te maken. De kans deed zich voor om nu, tweeënhalf jaar na de aanleg, de zonnepanelen van FrieslandCampina over te nemen.

Elektrisch beregenen

De melkveehouders verhuurden hun staldak aan de zuivelverwerker, maar in het contract stond de optie om de hele installatie over te kunnen nemen. ‘Dat bood ons de mogelijkheid om te investeren in elektrisch beregenen. Je maakt dan nog optimaler gebruik van de opgewekte energie op de dagen dat je ook veel energie opwekt. Daarnaast is elektrisch beregenen in verbruik 80 tot 90 procent goedkoper dan beregenen op diesel, terwijl de investering even groot is’, aldus Stevens.

BEDRIJFSPROFIEL

namen	Geert en Dineke Stevens
plaats	Holten
aantal melk- en kalfkoeien	107
aantal stuks jongvee	22 (0-1 jaar)
rollend jaargemiddelde	8716 4,92 3,61
grondgebruik	46 ha
bouwplan	39 ha gras en 7 ha snijmais
broeikasgasuitstoot:	997 g CO ₂ -eq/kg meetmelk

Daardoor kan beregenen op grasland volgens hem financieel gezien nu ook wel uit als hij de verminderde schade aan de grasmatten en de hogere stikstofefficiëntie meerekent. Door de overname van de zonnepanelen zijn de melkveehouders nu ruim zelfvoorzienend in energiebehoefte, ook bij eventueel veelvuldig beregenen. De recente investeringen zijn een mooi voorbeeld van hoe de melkveehouders bezig zijn met hun bedrijf: inzetten op verduurzaming en verbetering in plaats van op uitbreiding. Het is daarom een bewuste keuze om de ruimte voor 140 koeien in de ligboxenstal niet volledig te benutten. 'We werken nu samen 3800 tot 3900 uur per jaar binnen het bedrijf en dat willen we niet verder laten openen. Daarnaast beleven we meer lol aan deelname aan nieuwe projecten of onderzoeken dan aan het melken van nog meer koeien.'

Inzetten op extensiveren

Geert Stevens kwam in 2000 in de ouderlijke maatschap van het bedrijf dat op dat moment 60 koeien molk op 30 hectare grond. Het bedrijf groeide telkens in kleine stapjes. In 2006-2007 kwam de keuze op tafel of de melkveehouders wilden investeren in de doorontwikkeling van het bedrijf in Nederland of dat een emigratie beter was. 'Op dat moment vonden we de mogelijkheden voor boeren én leven het beste in Nederland. We hebben er ook geen spijt van dat we de keuze hebben gemaakt om hier te blijven en hier te investeren. Maar als we nu nog moesten kiezen, hadden we misschien wel een andere keuze gemaakt', blikt Stevens terug.

Met de keuze om in Nederland te blijven werd er een andere stal gebouwd met ruimte voor 140 melkkoeien. Meer dan ruim 100 koeien werden er echter nooit gemolken. Met de introductie van de fosfaatrechten moest er 8 procent worden ingeleverd, maar dat aantal werd weer aangevuld tot het huidige aantal koeien. 'We zijn vrij intensief en zetten nu liever in op meer grond, om zo ook meer eiwit van eigen land te halen, dan dat we groeien in aantal koeien. En om het bedrijf te extensiveren besteden we het jongvee van één tot twee jaar uit.' Een voorbeeld van het verduurzamen van het bedrijf is de deelname aan PlanetProof van FrieslandCampina. 'Dat we hieraan mee konden doen, was natuurlijk een gelukje, maar we doen nu ook echt ons best om aan de voorwaarden te blijven voldoen. Daarom zetten we ook in op meer eiwit van eigen land en spelen we in op bijvoorbeeld veranderende natuurvoorwaarden', vertelt Stevens. 'De twee cent per liter melk die we extra ontvangen, heb je nodig voor je inspanningen, maar we houden daar ook echt wel geld aan over. Je wordt voor een groot gedeelte ook betaald voor dingen die je al deed.'

155 gram ruw eiwit in rantsoen

Dat verduurzamen hoog in het vaandel staat bij Stevens blijkt ook uit de deelname aan diverse projecten en onderzoeken. Sinds 2018 zijn de melkveehouders deelnemer aan het project Koeien & Kansen. 'Ik heb daarop gesolliciteerd, omdat ik altijd al geïnteresseerd was in mineralenkringlopen, onder andere via Vruchtbare Kringloop Overijssel. Het boeit me om bezig te zijn met de uitdagingen

*Links:
Alle faciliteiten om
elektrisch te gaan
beregemen zijn zo
goed als klaar*

*Rechts:
Het doel dit jaar is
om de koeien 400
kilo meer vers gras
te laten opnemen*

die over vijf tot tien jaar op de sector afkomen en hoe die te implementeren zijn. En daar hoort ook het verdienmodel bij', klinkt Stevens stellig.

Op dit moment lopen er onderzoeken op het melkveebedrijf naar de methaanuitstoot en de gevolgen van een methaanarm rantsoen. Een speciale krachtvoerbox, de Greenfeed, meet de methaanuitstoot en de effecten van de gevolgen van aanpassingen. Ook wordt er geëxperimenteerd met maximaal 155 gram ruw eiwit in het rantsoen. 'Het voersaldo is hierin ook belangrijk. Het gaat niet alleen om het milieu, maar ook om een duurzame financiële toekomst van de bedrijven.'

Dat er ook kritiek is op zogenoemde voorlopers, weet Stevens. 'We werken inderdaad vooruit, maar wij maken de regels niet. Alles rondom stikstof is bijvoorbeeld al bepaald, de doelen staan. Wat wij in kaart brengen, is wat praktisch mogelijk is. Sommige dingen kunnen niet of kosten te veel geld, dat koppelen wij terug. Hier hebben collega's in de toekomst profijt van. Daarom lopen we voor, maar we willen wel bereikbaar blijven voor de rest van de boeren. We gaan beslist niet allerlei futuristische dingen doen die toch geen gevolg krijgen.'

*Geert Stevens
meet wekelijks de
grashoogte door
middel van een
farmwalk*

Vanuit het project Koeien & Kansen is Stevens begin dit jaar ook in het Netwerk Praktijkbedrijven gerold. Het project in opdracht van de overheid heeft de ambitie om de methaan- en ammoniakuitstoot te verlagen (zie kader).

400 kilo meer vers gras

Geert en Dineke Stevens beleven veel uitdaging aan de deelname aan projecten. 'We houden er niet van om met de rug naar de maatschappij te ondernemen. Het past ons veel beter om zelf een beetje in beweging te komen. Daarnaast levert deelname aan deze projecten veel data van je bedrijf op. Het is niet zoals met veel bestuurswerk dat je bezig bent met dingen buiten je bedrijf, nee hiermee is voordeel te behalen binnen je eigen bedrijf.'

Een ander project waaraan Stevens op dit moment deelneemt, is Grip op Gras. De grasgroeivoorspelling en een wekelijkse farmwalk moeten het mede mogelijk maken om dit seizoen de versgrasopname van 1000 naar 1400 kilo te laten stijgen. Dit zorgt vervolgens weer voor minder methaanuitstoot. 'Aan het begin van het jaar formuleren we de doelstellingen en daar betrekken we alle erfbetreders bij. Om meer vers gras in de koeien te krijgen, hebben we bijvoorbeeld het beweidingsplan aangepast. Door met een groter platform te werken wordt het gras minder kort en ook minder vaak afgegrast. Dit bevordert de grasopbrengst en -opname.' In het nieuwe plan komt Stevens eens per 20 dagen terug op een perceel.

Trucje van stalvoeren herhalen

Een ander doel dat Stevens opnieuw vaststelde, was een voersaldo per koe dat 100 euro hoger is dan de referentiebedrijven van zijn voerleverancier. 'Deze doelstelling hebben we al drie jaar, maar het lukt telkens net niet. Daarom hebben we sinds begin dit jaar een onafhankelijk voeradviseur en doen we een nieuwe poging. We kiezen bewust voor de doelstelling van voerwinst per koe, want dat heeft een sterke relatie met voerwinst per kilo fosfaat. Vandaar ook dat we streven naar hoge gehalten in de melk.' Het rollend jaargemiddelde ligt op 8716 kg melk met 4,92% vet en 3,61% eiwit.

Dit jaar begon Stevens al half februari met weidegang. Vanwege een voerproef waren de koeien afgelopen herfst iets eerder naar binnen gegaan, dus er was behoorlijk wat restgras. Stevens besloot voor te weiden voor het bemesten. Dat ging voor een aantal percelen goed, maar door de regen die volgde, kon een aantal percelen pas half maart worden bemest. 'Ik vraag me af of we daar wat mee hebben gewonnen, want sommige percelen startten daardoor te laat op. Of je zou al in februari kunstmest moeten gaan strooien, maar dat gaat wat tegen het gevoel in.'

Netwerk Praktijkbedrijven ambitieus aan de slag met ammoniak en methaan

Het bedrijf van Geert en Dineke Stevens is een van de tien onderzoeksbedrijven die deelnemen aan het Netwerk Praktijkbedrijven. 'Dit project is in september 2020 gestart met als hoofddoel om ervaring op te doen met het reduceren van zo veel mogelijk kilo's ammoniak en methaan', vertelt Cathy van Dijk, gedeeld projectleider van Netwerk Praktijkbedrijven. 'Een tweede doel is dat in 2024 minimaal 80 procent van de melkveehouders met het project in aanra-

king moet zijn geweest en liefst ook met reductie aan de slag is.' Het netwerk is een initiatief van het ministerie van LNV, LTO Noord en Wageningen UR en wordt gefinancierd vanuit de Klimaatenvelop. 'De oorspronkelijke opzet van het project was dat 30 melkveebedrijven zouden deelnemen. Door het grote aantal enthousiaste reacties zijn dat er 116 geworden en is er ook extra budget gekomen.' Naast de 10 onderzoeksbedrijven die maatregelen uitvinden

en beproeven, gaan 30 demonstratiebedrijven met de maatregelen aan de slag in de praktijk. Vervolgens moeten nog eens 76 ambassadeurs eraan bijdragen dat de mogelijkheden voor reductie van ammoniak en methaan onder de aandacht komen bij collega-melkveehouders. Voor demonstratiebedrijven die deelnemen aan het project volgen persoonlijke doelstellingen van zo rond de 30 procent reductie voor ammoniak- en methaanuitstoot.

Goede ervaringen heeft Stevens wel met stalvoeren in loonwerk. Afgelopen najaar heeft hij voor het eerst drie weken vers gras op stal gevoerd. 'De loonwerker kwam iedere dag en we betaalden daarvoor een tarief per uur. Komend jaar gaan we dat trucje zeker weer doen. Als er zo'n 1200 kg ds najaarsgras staat en inkuilen niet lukt, kun je hiermee het eiwit aanvullen en de silo met raapsoja zo lang mogelijk leeg laten', vertelt Stevens. 'Van herfstgras nemen koeien tijdens weidegang overdag niet meer op dan 3 tot 4 kilo droge stof. Maar met stalvoeren kun je daar 5 tot 6 kilo bij krijgen. En dat bespaart veel eiwit. Hierdoor proberen we tot in november alleen een brok met 90 gram ruw eiwit te voeren.'

Klimaat grote nieuwe uitdaging

De komende vijf tot tien jaar willen Geert en Dineke Stevens het melkveebedrijf continueren. Daarna zal blijken of de familie een bedrijfsopvolger rijk is. 'We doen dit vak

met veel plezier om er een goede boterham aan te verdienen. Maar we zijn geen strijders of zo, die tot de laatste snik doorgaan', stelt Stevens. 'Voorlopig ondernemen we echter met veel plezier en met open vizier en proberen we ons voor te bereiden op de hobbels die komen. Zo kan door het beregenen het stikstofbodemoverschot van gemiddeld 122 kg stikstof per hectare over de afgelopen drie jaar nog verder naar beneden. En nu we een waterbron hebben, kunnen we de mest makkelijker verdunnen, waardoor de ammoniakemissie verder omlaag kan.' Maar met het reduceren van de stikstofuitstoot zijn de uitdagingen niet weg. 'Klimaat wordt mogelijk een nog grotere uitdaging. Door aanpassingen in het voer zitten we daar met 997 gram CO₂-eq per kilogram meetmelk in 2020 al best heel goed. Er blijkt dat op het punt van klimaat best snel stappen te maken zijn zonder al te veel kosten. Het is een van de belangrijkste uitdagingen voor de sector de komende jaren.' |

De zonnepanelen op het staldak zijn dit jaar overgenomen nadat het dak eerst 2,5 jaar is verhuurd aan FrieslandCampina

